

licentiousness. Whoever behaves frivolously falls into hell and does not merit to be brought before the Divine Presence, as our Rabbis, of blessed memory, derived from Scripture. How should a person take revenge on his enemy? He should improve himself by one virtue [since]; if someone corrects his

הליצנות מעביר המורא והיא שניה לערוה. וכל המתלוצץ נופל בגיהנם ואינו זוכה להקביל פני שכינה. כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה מן המקראות במה יתנקם אדם משונאו יוסיף מעלה יתירה בעצמו המתקן בינו לבין הבורא יתקן הבורא בינו לבין בני אדם:

sins against his Creator, his Creator will correct other people's sins towards him.

Practical Law:

Rambam, Laws of Prayer, Chapter 10

(1) If someone said the Shemoneh Esreh prayer without concentrating, he goes back and prays with concentration. But if he concentrated during the first blessing, he does not need to. If someone made a mistake in one of the first three blessings, he goes back to the beginning of the prayer. If he made a mistake in one of the last three blessings, he goes back to the beginning of the blessing concerning worship [רצה]. If someone makes a mistake in one of the middle blessings, he goes back to the beginning of the blessing in which he made the mistake and completes his prayer in order. So, too, if a prayer leader makes a mistake when he prays out loud, he

repeats the prayer in this manner. (2) If a prayer leader makes a mistake when he is praying silently, I say that he does not repeat his prayer because this would be an imposition on the congregation. Rather, he relies on the prayer that he recites aloud. But this only applies if his mistake was not in one of the first three blessings. However, if it was in one of them, he starts again just as any other individual would.

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק י

א מי שהתפלל ולא כיון את לבו יחזור ויתפלל בכונה ואם כיון את לבו בברכה ראשונה שוב אינו צריך. מי שטעה באחת משלש ברכות הראשונות חוזר לראש. ואם טעה באחת משלש ברכות אחרונות יחזור לעבודה. ואם טעה באחת מן האמצעיות חוזר לתחלת ברכה שטעה בה ומשלים תפלתו על הסדר. וכן שליח צבור שטעה בשוא מתפלל בקול רם על דרך זו הוא חוזר: ב אבל אם טעה שליח צבור בשוא מתפלל בלחש אני אומר שאינו חוזר ומתפלל פעם שניה מפני טורח צבור אלא סומך על התפלה שמתפלל בקול רם. והוא שלא טעה בשלש ראשונות שאם טעה בהם לעולם חוזר כמו שהיחיד חוזר:

KORACH FOR WEDNESDAY

TORAH

קרח ליום רביעי

תורה

יכין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ו דמילוי ו דשם ב"ן לקנות בו הארת נפש משבת הבאה

טז ויאמר משה אל-קרח אתה וכל-עדתך טז ויאמר משה לקרח את וכל

(16) And Moshe said to Korach; You and your entire congregation be before the

כַּנְשֵׁתָךְ הוּוּ וּמִיָּנִין לְקֹדֶם יִי
 אֶת־רֶאֱזֹן וְאֶהְרֹן מֶחֶר: ז וְסִבּוּ
 גִּבֹר מִחֲתִיתִיה וּתְשׁוּן עֲלֵיהוֹן
 קִטְרֹת בּוֹסְמִין וּתְקַרְבוּן קֹדֶם
 יִי גִבֹר מִחֲתִיתִיה מֵאֶתֶן
 וּחֲמִשִּׁין מִחֲתִין וְאֶת־וְאֶהְרֹן
 גִּבֹר מִחֲתִיתִיה: יח וְנִסִּיבוּ גִבֹר
 מִחֲתִיתִיה וִיִּהְיוּ עֲלֵיהוֹן
 אֲשֶׁתָּא וְשׁוּיָאוּ עֲלֵיהוֹן קִטְרֹת
 בּוֹסְמִין וְקִמוּ בְּתַרְע מִשְׁפֵּן
 זְמַנָּא וּמִלְשָׁה וְאֶהְרֹן: יט וְאֶכְנֵשׁ
 עֲלֵיהוֹן קִרַח יֵת כֹּל כְּנִשְׁתָּא
 לְתַרְע מִשְׁפֵּן זְמַנָּא וְאֶתְגַּלִּי
 יִקְרָא דִּי לְכָל כְּנִשְׁתָּא:
 כ וּמִלִּיל יִי עִם מִשָּׁה וְעִם אֶהְרֹן

הֵיוּ לִפְנֵי יְדוּהָ אֶתְּהָ וְהֵם וְאֶהְרֹן מֶחֶר:
 ז וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתָתוֹ וּנְתַתֶּם עֲלֵיהֶם
 קִטְרֹת וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְדוּהָ אִישׁ מִחֲתָתוֹ
 חֲמִשִּׁים וּמֵאֵתִים מִחֲתַת וְאֶתְּהָ וְאֶהְרֹן אִישׁ
 מִחֲתָתוֹ: יח וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתָתוֹ וַיִּתְּנוּ
 עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיִּשִּׂמוּ עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וַיַּעֲמְדוּ
 פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמִשָּׁה וְאֶהְרֹן: יט וַיִּקְהַל
 עֲלֵיהֶם קִרַח אֶת־כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
 מוֹעֵד וַיִּרְא כְבוֹד־יְדוּהָ אֶל־כָּל־הָעֵדָה: ס
 שלישי כ וַיְדַבֵּר יְדוּהָ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶהְרֹן

Lord — you, they, and Aharon, tomorrow. (17) Let each man take his fire-pan and place incense on them, and let each man present his fire-pan before the Lord; two hundred and fifty fire-pans, and you and Aharon each his fire-pan. (18) So each man took his fire-pan, and they put fire on them and placed incense on them, and they stood at the entrance to the Tent of Appointment with Moshe and Aharon. (19) And Korach assembled the entire Congregation against them at the entrance to the Tent of Appointment, and the Glory of the Lord appeared before the entire Congregation. (20) And the Lord spoke to Moshe and Aharon

RASHI

רש"י

(16) **They** — *Your company.* (17) **And let each man present his fire-pan [before the Lord]** — [*I.e.,*] *the two hundred and fifty men among you.* (19) **And Korach assembled ... against them** — *With words of mockery. That entire night, he went to the tribes and enticed them [saying:] Do you think I care only for myself? I care for all of you. These people come and take all the high positions: for himself he takes the kingship and for his brother he takes the priesthood, until they were all enticed* (Midrash Tanchuma Korach 7, Bamidbar Rabbah 10). **And the Glory of the Lord appeared** — *came in a pillar of cloud.*

(טז) וְהֵם. עֲדַתְךָ: (יז) וְהִקְרַבְתֶּם וְגו' אִישׁ מִחֲתָתוֹ. הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֵתִים אִישׁ שְׂבָבָם: (יט) וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קִרַח. (תנחומא) בְּדַבְרֵי לְצַנוּת; כֹּל הַלִּילָה הַהוּא הִלֵּךְ אֶצֶל הַשְּׂבָטִים וּפְתָה אוֹתָם: "כְּסִבּוּרִין אֶתְּם שְׁעֵלֵי לְבָדֵי אֲנִי מִקְפִּיד? אֲנִי מִקְפִּיד אֶלָּא בְּשִׁבִיל כְּלִכֶּם! אֵלוּ בְּאִין וְנוֹטְלִין כֹּל הַגְּדֹלוֹת: לוֹ הַמְּלָכוֹת וְלֹאֲחִיו הַכֹּהֲנָה! עַד שֶׁנִּתְּפַתּוּ כָּלֶם. וַיִּרְא כְבוֹד־ה'.
 בָּא בְּעַמּוּד עָנָן:

לְמִימְרָךְ: כֹּא אֶתְפָּרְשׁוּ מִגּוֹ
כְּנִשְׁתָּא הָדָא וְאִשְׁצִי יִתְהוּן
כְּשַׁעָה:

לְאֹמְרֵי: כֹּא הַבְדְּלוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת
וְאֹכְלֵה אֶתֶם כְּרָגַע:

(21) Separate yourselves from among this congregation, and I will destroy them in an instant.

PROPHETS Samuel I 12

יֵד אִם תִּדְחֲלוּ קִדְם יֵי וְתִפְלְחוּן
קְדָמוּהֵי וְתִקְבְּלוּן לְמִימְרֵיהּ
וְלֹא תִסְרְבוּן עַל מִימְרָא דִי
וְתִהוּוּן אִף אֶתוּן וְאִף מִלְכָּא
דְּמִלְךָ עֲלִיכוּן בְּתַר פּוֹלְחֵנָא
דִי אֱלֹהֵכוּן: טו וְאִם לֹא
תִקְבְּלוּן לְמִימְרָא דִי וְתִסְרְבוּן
עַל מִימְרָא דִי וְתִהִי מַחְתָּא
דִי בְכוּן כְּמָא דְהוּת
בְּאַבְהֵתְכוּן: טז אִף כְּעַן
אִיתְעַתְדוּ וְחִזּוּ יֵת פְּתַגְמָא
רְבָא הָדִין דִי עֵבִיד לְעִינֵיכוּן:
יז הֲלֹא חֲצִד חֲטִין יוֹמָא דִין אֲצִלִי קִדְם יֵי וְיִתְּנִן קִלְיִן וּמִטְרָא וְדַעוּ וְחִזּוּ אַרְי בִּישְׁתַּכּוּן סְגִיָּה דְעַבְדַּתְכוּן

נביאים שמואל א פרק יב

יֵד אִם־תִּירְאוּ אֶת־יְדוָה וְעַבַּדְתֶּם אֹתוֹ וּשְׁמַעְתֶּם
בְּקוֹלוֹ וְלֹא תִמְרוּ אֶת־פִּי יְדוָה וְהִיתֶם גַּם־אִתְּם
וְגַם־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מֶלֶךְ עֲלֵיכֶם אַחַר יְדוָה אֱלֹהֵיכֶם:
טו וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹל יְדוָה וּמִרִיתֶם אֶת־פִּי
יְדוָה וְהִיתָה יַד־יְדוָה בְּכֶם וּבְאֲבוֹתֵיכֶם: טז גַּם־עַתָּה
הִתְיַצְבוּ וּרְאוּ אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר יְדוָה
עֹשֶׂה לְעֵינֵיכֶם: יז הֲלוֹא קִצְר־חֲטִים הַיּוֹם אֲקַרָּא
אֶל־יְדוָה וְיִתֵּן קָלוֹת וּמִטֶּר וְדַעוּ וּרְאוּ כִּי־רַעַתְכֶם
רַבָּה אֲשֶׁר עֹשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְדוָה לְשֹׂאֵל לָכֶם מֶלֶךְ:
יז הֲלֹא חֲצִד חֲטִין יוֹמָא דִין אֲצִלִי קִדְם יֵי וְיִתְּנִן קִלְיִן וּמִטְרָא וְדַעוּ וְחִזּוּ אַרְי בִּישְׁתַּכּוּן סְגִיָּה דְעַבְדַּתְכוּן

(14) If you fear the Lord and serve Him and obey His Voice and you will not rebel against the word of the Lord and you and your king who rules over you will be after the Lord your God. (15) But if you will not obey the Voice of the Lord and you will rebel against the word of the Lord, the Hand of the Lord will be against you and against your fathers. (16) Also now stand and see this great thing which the Lord will perform before your eyes. (17) Is it not the season of harvesting wheat today? [But] I shall call to the Lord and He will send thunder and rain so that you know and see that your evil which you have done in the Eyes of the Lord, is great, to ask for yourselves a king.

RASHI

רש"י

(14) וְהִיתֶם גַּם אִתְּם — *And you will last, both you and your king.* (15) **The Hand of the Lord will be against you** — *just as He was against your fathers.* (16) **And see this great thing** — *and just as through prayer I am able to change the season, so, too, had war befallen you, there would have been power in my prayer to withstand the enemy and there was no need to request a king and show*

(יד) וְהִיתֶם גַּם אִתְּם. וְתִתְקַיְיְמוּ גַם אִתְּם גַּם הַמֶּלֶךְ:
(טו) וְהִיתָה יַד ה' בְּכֶם. כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּאַבְוֹתֵיכֶם:
(טז) וּרְאוּ אֶת הַדָּבָר. וּבְשֵׁם שָׁעַל יְדֵי תִפְלָה אֲנִי
יְכוֹל לְשַׁנּוֹת אֶת הָעֵתִים כִּף אִם פְּגַעָה בְּכֶם מִלְחָמָה
הָיָה כֹחַ בְּתִפְלַתִי לְעַמּוֹד עַל הָאוֹיֵב וְלֹא הִייתֶם
צְרִיכִים לְשֹׂאֵל מֶלֶךְ וּלְזַלֹּל בִּי:

me disrespect.

קָדָם יי לְמִישָׂאֵל לְכוּן מֶלֶכָּא:
 יח וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל קָדָם יי וַיְהִיב
 יי קֶלֶין וּמִטְרָא בְיוֹמָא הַהוּא
 וַדְחַל כָּל עַמָּא לְחַדָּא מִן קָדָם
 יי וּמִפְתָּגְמֵי שְׁמוּאֵל: יט וַאֲמָרוּ
 כָּל עַמָּא לְשְׁמוּאֵל צְלִי עַל
 עַבְדֶּיךָ קָדָם יי אֱלֹהֶיךָ וְלֹא נָמוּת

יח וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל אֶל־יְדוּהַ וַיִּתֵּן יְדוּהַ קֶלֶת וּמִטְרָא
 בְּיוֹם הַהוּא וַיִּירָא כָּל־הָעָם מְאֹד אֶת־יְדוּהַ וְאֶת־
 שְׁמוּאֵל: יט וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעָם אֶל־שְׁמוּאֵל הַתְּפַלֵּל
 בְּעַד־עַבְדֶּיךָ אֶל־יְדוּהַ אֱלֹהֶיךָ וְאֶל־נַמּוֹת כִּי־יִסְפְּנוּ
 עַל־כָּל־חַטָּאתֵינוּ רְעָה לְשָׂאֵל לָנוּ מֶלֶךְ:

אַרִי אוֹסִיפְנָא עַל כָּל חוֹבְנָא בִישְׂתָּא לְמִשָׂאֵל לָנָא מֶלֶכָּא:

(18) And Shmuel called to the Lord and the Lord sent thunder and rain that day. And all the people greatly feared the Lord and Shmuel. (19) And all the people said to Shmuel; Pray for your servants to the Lord your God and let us not die for we have added this evil to all our sins, to ask for ourselves a king.

WRITINGS Psalms 90-91

כתובים תהלים פרק צ-צא

יג תוֹב יי עַד אִימִי תִסְגַּפְנָא
 וְתוֹב מִן בִּישְׂתָּא דִּי מִלְלַתָּא
 לְמַעַבְדַּי לְעַבְדֶּיךָ: יד שְׁבַע יִתְנָא
 לְעַלְמָא דְמַתִּיל לְצַפְרָא טוֹבָךָ
 וַיִּגְרַן וַיְנַחֲדֵי בְכוֹלְהוֹן יוֹמָנָא:
 טו שְׂמַח יִתְנָא הֵיךְ יוֹמִין
 דְּסַגְפְּתָנָא הֵיךְ שְׁנֵינָא דְחַמִּינָא
 בִּישְׂתָּא: טז יִתְחַמֵּי לְעַבְדֶּיךָ עוֹבְדֵי נֶסֶךְ וְשִׁבְחֹרֶךָ עַל בְּנֵיהוֹן: יז וַיְהִי בְסִימוּתָא דְגֵן עֵדוֹן מִן קָדָם יי עַלְנָא

יג שׁוֹבְהַ יְדוּהַ עַד־מַתִּי וְהַנַּחֵם עַל־עַבְדֶּיךָ:
 יד שְׁבַעְנוּ בְּבִקְרָ חֲסִדֶיךָ וַיִּרְנַנְהָ וְנִשְׂמַחְהָ בְּכָל־
 יְמֵינוּ: טו שְׂמַחְנוּ כִּימוֹת עֲנִיתָנוּ שְׁנוֹת רְאִינוּ רְעָה:
 טז יִרְאֵה אֶל־עַבְדֶּיךָ פַּעֲלֶיךָ וְהַדְרִיךְ עַל־בְּנֵיהֶם:
 יז וַיְהִי וַנֵּעַם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יַדֵינוּ

(13) Return O Lord, how long? And reconsider concerning Your servants. (14) Satisfy us in the morning with Your lovingkindness and we shall sing and rejoice all of our days. (15) Make us glad according to the days which You afflicted us, the years when we witnessed evil, (16) Let Your works appear to Your servants and Your Glory to Your children. (17) Let the pleasantness of

RASHI

רש"י

(13) **Return, O Lord** — *from the fury of Your wrath. And reconsider* — *Think good thoughts concerning Your servants.* (14) **In the morning** — *on the day of redemption.* **All our days** — *i.e., in all the troubles which we went through.* (15) **Make us glad** — *in the days of Mashiach [make us glad]*

(יג) שׁוֹבְהַ ה'. מִחֲרוֹן אַפֵּיךָ וְהַנַּחֵם. חֲשׁוֹב מִחֲשָׁבָה טוֹבָה עַל עַבְדֶּיךָ: (יד) בְּבִקְרָ. בְּיוֹם הַגְּאוּלָּה: בְּכָל יְמֵינוּ. בְּכָל הַצָּרוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֵינוּ: (טו) שְׂמַחְנוּ. לְיָמוֹת מְשִׁיחֵנוּ כְּמִנְיָן יָמוֹת שֶׁעֲנִיתָנוּ בְּגִלוֹת וּכְמִנְיָן שְׁנוֹת אֲשֶׁר רְאִינוּ רְעָה: (יז) נֵעַם ה'. שְׂכִינְתוֹ: פּוֹנְנָהוּ. כּוֹנֵן אוֹתוֹ:

the amount of days that You afflicted us in exile and the amount of years which we witnessed evil. (17) **The pleasantness of the Lord** — *of His Shekinah.* **כוננהו** — *may He establish it.*

כֹּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כֹּוֹנֵנָהּ: צֵא אֵל יֵשֵׁב
 בְּסֵתֶר עֲלֵינוּ בְּצֵל שְׁדֵי יִתְלוֹנֵן:
 וְעוֹבְדֵי יְדִינָא מְנִיָּה יִתְקַוּוּ:
 אֵל דְּאֲשֵׁרֵי שְׁכֻנְתֵּיהּ בְּרִזָּא
 עֲלָאָה בְּטַלְלַ עֲנֵי יִקְרָא
 דְּשְׁדֵי יְבִית:

my Lord our God be upon us and establish the work of our hands upon us and the work of our hands may He establish. **91** (1) He that dwells in the secret place of the Most High, he shall dwell in the shadow of the Almighty.

RASHI

רש"י

(1) **ישב בסתר עליון** — *He who seeks refuge in the secret place of the Most High, will envelope himself in His shadow, for the Holy One, Blessed is He will protect him.*

(א) **ישב בסתר עליון**. מי שהוא חוטה בסתר כנפיו השכינה הוא יתלונו בצלו שהקדוש ברוך הוא הגין עליו:

Mishnah Sanhedrin, chapter 8

משנה סנהדרין פרק ח

(1) Regarding a [בן סורר ומורה] wayward and rebellious son: When does he become [liable to the penalty of] a wayward and rebellious son [i.e., stoning]? From [the age of thirteen and one day and] the time that he produces two hairs until his beard grows around — the lower [pubic] beard, not the upper [beard] of the face, but the Sages spoke in polite terms, for it is written; “If a man has [a wayward and rebellious] son” (Deuteronomy 21:18) — a son, but not a daughter; a son [indicating youth], but not a full-grown man. A minor is exempt [and cannot be included in the word son], since he does not come under the obligation of the commandments [and once pubic hair has fully developed, he is considered a fully-grown man. Thus, the limited time from when he produces two hairs until the time when he fully develops hair in the pubic area is the period he can still be referred to as a son, yet is an adult]. (2) When does he become liable? When he eats a *tartemar* of meat [which is the weight of fifty dinar, the meat must be eaten semi-cooked in the manner of thieves on the run who don't have enough time to cook it fully] and drinks

א בן סורר ומורה, מאימתי נעשה בן סורר ומורה, משיביא שתי שערות ועד שיקיף זקן, התחתון ולא העליון, אלא שדברו חכמים בלשון נקייה. שנאמר (דברים כא) כי יהיה לאיש בן, בן ולא בת, בן ולא איש. הקטן פטור, שלא בא לכלל מצות: ב מאימתי חיב, משיאכל טרטימר בשר וישתה חצי לג יין האיטלקי.

רבנו עובדיה מברטנורא

א **בן סורר ומורה**. משיביא שתי שערות. והוא בן י"ג שנה ויום אחד. דמקמי הכי אין השערות סימן. אלא שומא: עד שיקיף זקן התחתון. מאי זקן דאמרו רבנן. התחתון אמרו שיקיף השער סביבו הגיד: **ולא העליון**. זקן ממש: שנאמר **בן ולא איש**. משהקיף זקן התחתון. איש הוא. ואף על גב דמקטנותו הוא קרוי בן לא מצינו לחייביה מקמי שיביא שתי שערות דקטן פטור שלא בא לכלל המצות. הלכך חיוביה בתר הכי הוא. וה"ק קרא. כי יהיה לאיש בן הסמוך לגבורתו של איש בתחלת אישותו חייביה קרא ומשהקיף זקן התחתון. איש גמור הוא: ב **טרטימר**. חצי מנה. והוא שיהיה הבשר בשיל ולא בשיל כדרך שהלסטים אוכלים: **מן היין האיטלקי**. שהוא משובח וממשיך בתרייה.

one half *log* of Italian wine [which was of extremely fine quality and had an addictive effect]. Rabbi Yose says: One *maneh* of meat [one hundred dinar] and a *log* of wine [the *halachah* does not follow Rabbi Yose]. If he ate it at a gathering [celebrating] a religious act, or for the purpose of intercalating the month; if he ate *ma'aser sheni* in Jerusalem [and thus because of the mitzvah it does not become addictive]; if he ate *neveilot* or *treifot*, abominable and crawling things, or *tevel*, or *ma'aser rishon* from which *terumah* had not been separated, or unredeemed *ma'aser sheni*, or unredeemed *hekadesh*

[since the verse says: "He does not obey us," (Deuteronomy 21:20) this excludes one who, through his eating and drinking, also disobeys Torah laws]; if his eating involved a [Rabbinical] *mitzvah* or a [Rabbinical] transgression; if he ate any food but meat or drank any beverage other than wine, he does not become a wayward and rebellious son until he eats meat and drinks wine, for it is written, "[This son of ours is wayward and rebellious, he does not obey us;] he is a glutton [*zollel*] and a drunkard [*vesovei*]." (Deuteronomy 21:20) And though there is no absolute proof to the matter [that *zollel* indicates glutton and *sovei* indicates drinking wine], there is an intimation for this, as it is written: "Be not among winebibbers [*vesovei*]; among gluttonous eaters of flesh [*bzolelei*]." (Proverbs 23:20) (3) [In addition to being a *zollel* and *vesovei*, an added requirement to become a wayward and rebellious son is that he steals the funds used to purchase the wine and meat and eats it outside his father's domain.] If he stole from his father and ate it in his father's domain [this is not addictive behavior since he is afraid that he will be discovered], or [steals] from strangers and eats it in the domain of the strangers [it is only occasionally that the opportunity arises for one to steal from strangers], or from strangers and eats in his father's domain, he does not become a wayward and rebellious son, until he steals from his father [since such opportunities abound] and eats in the domain

רבנו עובדיה מברטנורא

הוא דשתי ליה מזוג ולא מזוג: ר"א וכו'. ואין הל' כר"י: **אכל בחבורת מצוה**. בסעודה של מצוה: **אכל בעבור החרש**. אף על גב דאין עולין לאותה סעודה אלא בפת וקטנית בלבד. ואיהו אסיק בשר ויין. הואיל ובמצוה קעסיק לא ממשיך: **אכל מעשר שני בירושלים**. כיון דכדרך מצותו הוא דכתיב במע"ש (דברים יד) בבקר ובצאן וביין ובשכר. לא ממשיך: **נבלות וטרפות שקצים ורמשים**. דכתיב איננו שומע בקולנו. ולא זה שאפילו בקולו של המקום ברוך הוא אינו שומע: **דבר שהוא מצוה**. דרבנן לאתויי תנחומי אבלים דאי מרישא ד"א חבורת מצוה היינו כהנים שאוכלים קדשים או אכילת פסחים: **ודבר שהוא עבירה**. לאתויי תענית צבור שאיסורו מדברי סופרים: **ג גנב משל אביו ואכל ברשות אביו**. אף על גב דשכיח ליה לגנוב משל אביו. הואיל ואכל ברשות אביו. מתפחד ומתבעת מאביו שמוא יראנו ולא ממשיך: **גנב משל אחרים**. לא שכיח לוי' שיוכל בכל עת לגנוב משל אחרים. ולא ממשיך: **עד שיגנוב משל אביו**. דשכיח ליה לגנוב בכל עת: **ויאכל ברשות אחרים**. שאינו מתבעת שם מאביו דבכה"ג

רבי יוסי אומר, מנה בשר ולג יין. אכל בחבורת מצוה, אכל בעבור החדש, אכל מעשר שני בירושלים, אכל נבלות וטרפות, שקצים ורמשים, (אכל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו), אכל דבר שהוא מצוה ודבר שהוא עברה, אכל כל מאכל ולא אכל בשר, שתה כל משקה ולא שתה יין, אינו נעשה בן סורר ומורה, עד שיאכל בשר ושתה יין, שנאמר (שם) זולל וסבא. ואף על פי שאין ראיה לדבר, זכר לדבר, שנאמר (משלי כג) אל תהי בסבאי יין בזוללי בשר למו: ג גנב משל אביו ואכל ברשות אביו, משל אחרים ואכל ברשות אביו, אינו נעשה בן סורר ומורה, עד שיגנוב משל אביו ויאכל ברשות

of strangers [where he is not afraid of discovery; this pattern of behavior can become addictive]. Rabbi Yose, the son of Rabbi Yehudah says; Until he steals from his father and his mother [the *halachah* does not follow Rabbi Yose]. (4) If his father wants [to have him punished], but not his mother; or if his father wants, but his mother does not, he does not become a wayward and rebellious son, unless they both desire it [this is deduced from the verse; “Then his **father** and **mother** must take hold of him and bring him to the elders of his city and to the gate of his place” (Deuteronomy 21:19)]. Rabbi Yehudah says:

If his mother is not similar to his father [in her voice, appearance and height], he does not become a wayward and rebellious son [since the verse says: **איננו שמע בקלנו** literally, he does not listen to our voice (ibid. verse 20) rather than saying he does not listen to our voices]. If one of them [his father or his mother] was missing a hand, or was lame, mute, blind or deaf, he does not become a wayward and rebellious son, because it is written; “Then his father and mother **must take hold** of him,” excluding those who are missing a hand; “**And bring him,**” excluding lame parents; “**And they should say,**” excluding the mute [who cannot speak]; “This son of ours,” excluding the blind [who cannot point him out]; “He does not obey us,” [implying, that they heard him refuse their instructions] thus excluding the deaf. He is warned [before two witnesses not to continue the aforementioned behavior] and in the presence of three [he is] flogged [if he repeats his behavior]. If he transgresses again after this, he is tried by a court of twenty-three, and cannot be sentenced to stoning unless the first three are present, because it is written; “This son of ours,” implying, “This one who was flogged in your presence. If he [the rebellious son] fled before his trial was completed, and then his pubic hair

רבנו עובדיה מברטנורא

ודאי ממשוך: **ומשל אמו**. מנכסים שיש לה שאין לאביו רשות בהן. כגון שנתן לה אחר נכסים במתנה על מנת שאין לבעלה רשות בהן. ואין הלכה כר"י בר"י: **ד ראויה לאביו**. שזה דומה לאביו. בקול. במראה. וקומה. דכתיב איננו שומע בקולנו מדלא כתיב בקולותינו ש"מ קול א' לשניהם ומדקול בעינין שוים. מראה וקומה נמי בעינין שוים ואין הלכה כר"י: **גירם**. ידו קטועה: **בננו זה**. משמע שמראין אותו: **חרשים**. אם אמר להם איני מקבל מכם. אינם שומעים אותו ואף על פי שרואים אחר כך שאינו מקיים מצותן. מכל מקום התורה אמרה איננו שומע בקולנו דמשמע דבשעת הקול קאמרי דלא שמעו. ששמעוהו שאמר איני מקבל מכם: **ומתרין בו בפני ג'**. ה"ק ומתרין בו בפני ב' שלא ירגיל. ואם לא שמע מלקין אותו בבית דין שלג' כדתנן בפ"ק. מכות בג' דויסרו אותו האמור בבן סורר ומורה מלקות הוא. כתיב הכא (דברים כא) בן סורר ומורה. וכתיב התם (שם מה) והיה אם בן הכות הרשע: **זה הוא שלקה בפניכם**. ואף על גב דמבעי ליה זה ולא סומין. אי אית' דלהך מלתא לחוד אתא לזה הוא שלקה בפניכם. לכתוב בננו הוא מאי בננו זה. שמעת מינה תרתי: **ואחר כך הקיף זקן התחתון פטור**. כיון דאילו עביד השתא לאו בר קטלא הוא: ואם משנגמר

אחרים. רבי יוסי בר רבי יהודה אומר, עד שינגוב משל אביו ומשל אמו: **ד היה אביו רוצה ואמו אינה רוצה, אביו אינו רוצה ואמו רוצה, אינו נעשה בן סורר ומורה, עד שיהו שניהם רוצים**. רבי יהודה אומר, אם לא היתה אמו ראויה לאביו, אינו נעשה בן סורר ומורה. היה אחד מהם גדם או חגראו אלם או סומא או חרש, אינו נעשה בן סורר ומורה, שנאמר (דברים כא) ותפשו בו אביו ואמו, ולא גדימין. והוציאו אתו, ולא חגריין. ואמרו, ולא אלמין. בננו זה, ולא סומין. איננו שמע בקלנו, ולא חרשין. מתרין. בו בפני שלשה ומלקין אותו. חור וקלקל, גרון בעשרים ושלשה. ואינו נסקל עד שיהו שם שלשה הראשונים, שנאמר (שם) בננו זה, זהו שלקה בפניכם. ברח עד

grew around, he is free. But if he fled after his trial was completed, and then his pubic hair grew around, he remains liable. (5) A wayward and rebellious son is judged on account of his eventual outcome [eventually, if he is allowed to continue in this way he will squander all the funds of his parents on his habits; he will then turn to robbing the public to feed his addictions]. Therefore, let him die innocent rather than guilty. For the death of the wicked is beneficial for themselves [they cease sinning] and beneficial for the world; but [the death] of the righteous, is harmful for themselves and harmful for the world. Wine and sleep for the wicked are beneficial for themselves and beneficial for the world; but for the righteous, are harmful for themselves and harmful for the world. The scattering of the wicked is beneficial for themselves and beneficial for the world [since this prevents advising and assisting one another]; but [the scattering] of the righteous, is harmful for themselves and harmful for the world. The gathering of the wicked is harmful for themselves and harmful for the world, but [the gathering] of the righteous, is beneficial for themselves and beneficial for the world. The tranquillity of the wicked is harmful for themselves and harmful for the world; [the tranquillity] of the righteous, is beneficial for themselves and beneficial for the world. (6) [The thief] who tunnels his way [into a house and may be killed by the owner of the house] is judged on account of his eventual outcome [since he will most likely murder the owner of the house, if he encounters him]. If he was tunneling through and broke a jug and there is guilt for his blood [i.e., in the case where the intruder's life is not forfeit, for example, where a father was tunneling, so the fear of killing his son would not exist], he must pay [for the jug], but if there is no guilt for his blood [i.e., his life is forfeit and thus is considered subject to a penalty of death], he is not liable [since one is not liable to both a monetary penalty and a death penalty for the same crime].

רבנו עובדיה מברטנורא

דינו ברח. הוי כגברא קטילא וחייב אפילו לאחר כמה שנים: ה' נדון על שם סופו. סוף שמכלה ממון אביו ומבקש מה שהורגל בו ואינו מוצא ויושב בפרשת דרכים ומלטטם את הבריות אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב: ה**נאה להן**. שאינן מוסיפין לחטוא: ה**נאה לעולם**. שקטה כל הארץ: ר**ע להן**. שהיו מוסיפים זכיות: ו**רע לעולם**. שהיו מגינים על דורן ומוכיחין את הדור: ו**יין ושינה לרשעים**. כל זמן ששותים. וישנים. אין חוטאין ואין מריעין לבריות: ל**צדיקים רע להם**. שאינם עוסקין בתורה: ו**רע לעולם**. שכשהן מתבטלים פורענות באה לעולם: פ**יזור**. שהן נפרדים זה מזה ואין יכולים להועץ ולסייע זה את זה: ו**הבא במחתרת**. שאמרה תורה יהרג: נ**דון על שם סופו**. שסופו להרוג את בעל הבית אם יעמוד כנגדו להציל את שלו: א**ם יש לו דמים חייב**. כגון האב הבא במחתרת על הבן. בידוע שרחמי האב על הבן. לפיכך אין הבן רשאי להרגו. ואם שבר האב החבית חייב לשלם: ש**איין לו דמים פטור**. ושאר כל אדם הבא במחתרת שאם הרגו בעל הבית אין לו דמים. אם שבר את החבית פטור מלשלם שכיון שהוא

שלא נגמר דינו ואחר כך הקיף זקן התחנותו, פטור. ואם משנגמר דינו ברח ואחר כך הקיף זקן התחנותו, חייב: ה' בן סורר ומורה נדון על שם סופו, ימות זכאי ואל ימות חייב, שמייתתן של רשעים הנאה להן והנאה לעולם, ולצדיקים, רע להן ורע לעולם. ויין ושינה לרשעים הנאה להן והנאה לעולם, ולצדיקים, רע להן ורע לעולם. פיזור לרשעים הנאה להן והנאה לעולם, ולצדיקים, רע להן ורע לעולם. כנוס לרשעים רע להן ורע לעולם, ולצדיקים, הנאה להן והנאה לעולם. שקט לרשעים רע להן ורע לעולם, ולצדיקים, הנאה להן והנאה לעולם: ו הבא במחתרת נדון על שם סופו. היה בא במחתרת ושבר את החבית, אם יש לו דמים, חייב. אם אין לו דמים, פטור:

(7) The following are saved [from sinning] even at the cost of their lives: One who is pursuing another to kill him, [or chasing] after a male [to force himself on him]. [Or one chasing] after a betrothed *na'arah* [or any other female who is forbidden to him and carries a penalty of death or *karet*]. But one who chases an animal [for bestiality], or is desecrating the Shabbat, or is committing idolatry, is not saved [from sinning] at the cost of his life.

רבנו עובדיה מברטנורא

מתחייב בנפשו. פטור מן התשלומין שאין אדם מת ומשלם: **ז אלו הן שמצילין אותן בנפשם.** שמצילין אותן מן העבירה. בנפשו. שניתן רשות לכל אדם להרגן. כדי להצילן מן העבירה: **הרודף אחר חבירו להרגו.** דכתיב אצל נערה המאורסה (דברים כב) כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש. כן הדבר הזה. מקיש רוצח לנערה מאורסה. מה נערה מאורסה ניתן להצילה בנפשו. אף רוצח ניתן להצילו בנפשו. ונערה מאורסה נפקא לן מקרא דכתיב (שם) צעקה הנערה המאורסה ואין מושיע לה. הא יש מושיע לה חייב להושיעה בכל דבר שיכול להצילה: **ואחר הזכר.** נפקא לן דא"ק (שם) ולנערה לא תעשה דבר. נער כתיב חסר ה"א זה זכר וה"ה לכל חייבי כריתות ומיתות בית דין שבעריות שמצילין אותן בנפשו. דכתיב (שם) חטא מות חטא אלו חייבי כריתות. מות. אלו חייבי מיתות בין דין: **אבל הרודף אחר הבהמה.** אף על פי שדומה לעריות: **והמחלל את השבת והעובד כוכבים.** אף על פי ששניהם כופרים בעיקר: **אין מצילין אותם בנפשם.** וכל שכן שאר חייבי כריתות. ומיתות בית דין. שאינן של עריות שאינן מצילין בנפשם. ואין מותר להרגן כלל עד שיעברו עבירה בעדים ויהיו חייבים מיתה בבית דין:

Gemara Sanhedrin 70a

גמרא סנהדרין דף ע'.

[The Mishnah states: When does he become liable? When he eats] a *tartemar* [of meat]. Rabbi Zera said: I do not know what is a this *tartemar*; but since [the *Tanna Kamma* of the Mishnah says half a *log* and] Rabbi Yose doubled the amount of wine [to a full *log*] he must have doubled the measure of meat as well, and thus [if Rabbi Yose maintains he must eat a full *maneh*,] than a *tartemar* [of the *Tanna Kamma*] must be half of one *maneh*. Rabbi Chanan bar Moladah said in the name of Rabbi Huna: He is not liable unless he buys meat cheaply and eats and wine cheaply and drinks [these are considered addictive since they are readily available], for it is written: “*Zollel* [a glutton, can also mean cheaply from the root *zol*] *vesovei* [and a drunkard].” (Deuteronomy 21:20) Rabbi Chanan bar Moladah also said in the name of Rabbi Huna: He is not liable unless he eats raw meat and drinks undiluted wine [these can become addictive]. But this is not so! For did not Rabbah and Rabbi Yosef both say: If he ate raw meat or drank undiluted wine he does not become a wayward and rebellious son? Ravina answered: [Rav Huna, when he says:] Undiluted wine means not

תְּרִימָר בֶּשֶׂר אָמַר רַבִּי יִזְרְאֵל תְּרִימָר זֶה אֵינִי יוֹדֵעַ מָהוּ אֶלָּא מִתּוֹךְ שֶׁכָּפַל רַבִּי יוֹסֵי בִּינָן גִּמְצָא כּוֹפֵל אֶף בְּבֶשֶׂר וְנִמְצָא תְּרִימָר חֲצִי מִנֶּה. אָמַר רַבִּי חֲנַן בַּר מוֹלְדָא אָמַר רַב הוֹנָא אֵינּוּ חַיִּיב עַד שִׁיקַח בֶּשֶׂר בְּזוּל וְיֹאכֵל. יֵין בְּזוּל וְיִשְׁתֶּה דְכָתִיב (דְּבָרִים כ"א) זוּלָל וְסוּבָא וְאָמַר רַבִּי חֲנַן בַּר מוֹלְדָא אָמַר רַב הוֹנָא אֵינּוּ חַיִּיב עַד שִׁיֹּאכֵל בֶּשֶׂר חֵי וְיִשְׁתֶּה יֵין חֵי. אֵינִי וְהָא רַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְאָמְרֵי תְרוּיָהוּ אֶכֶל בֶּשֶׂר חֵי וְשְׁתֶּה יֵין חֵי אֵינּוּ גַעֲשֶׂה בֶן סוֹרֵר וּמוֹרֵה. אָמַר רַבִּינָא יֵין חֵי מְזִיג וְלֹא מְזִיג.

sufficiently diluted, and raw meat means only partially cooked, like charred meat eaten by crooks [who are in a hurry to get moving and thus place the meat on a very hot fire resulting in charred meat outside yet very rare meat inside]. Rabbah and Rabbi Yosef both said: If he eats pickled meat or drinks wine from the vat [before maturity], he does not become a wayward and rebellious son. We learned there (Ta'anit 26b): On the eve of the ninth of Av, one may not eat two cooked dishes; one should not eat meat nor drink wine; and it was taught: But he may eat pickled meat and drink wine from the vat. What length of time must elapse before the meat becomes pickled [as opposed to fresh meat]? The duration that the meat of a peace-offering may be eaten [i.e., for the first two days and one night, it is still considered fresh meat]. And how long is it referred to as wine from the vat? As long as it is in the first

stage of fermentation. And we learned: Wine, in its first stage of fermentation, does not fall into the category of prohibited uncovered liquids. And how long is that? For the first three days. Here [concerning the aforementioned statement of Rabbah and Rabbi Yosef], what is the law? There [regarding the prohibition of meat and wine on the eve of the ninth of Av,] it is due to [not experiencing] joy; as long as it is as the meat of a peace-offering [regarding which it says: "And you will sacrifice peace-offerings and you will eat there and you will rejoice," (Deuteronomy 27:7) thus the verse links rejoicing with the eating of meat], it yields joy [i.e., for two days and one night]. Here [by a wayward and rebellious son], however, it is because of its addictive properties and [meat] just when a short period has past [i.e., overnight] it loses its addictive properties while wine [is not addictive] until after forty days. Rabbi Chanan said: The only purpose for which wine was created was to comfort mourners and to reward the wicked, for it is written: "Give strong drink to the one who is ready to perish and wine to those of heavy heart." (Proverbs 31:6) Rabbi Yitzchak said: What is meant by [that which is written]: "Look not upon wine when it is red." (ibid. 23:31) Look not upon the wine which reddens the face, of the wicked in this world and makes them pale [in shame] in the next [world]. Rava says: Do not look at wine [*ki yitaddam*] because it leads to bloodshed. Rabbi Kahana points out a contradiction. It [wine] is written as *Tirash* but we read it as *Tirosh*? If one has merit, he becomes a [*rosh*] leader; if not, he becomes [a *rash*] impoverished. Rava points out a contradiction. It is written: "[And wine] *yeshamech* [gladdens the heart of man,]"

בְּשׂוֹר חַי בְּשִׁיל וְלֹא בְּשִׁיל כְּבֶשֶׂר כִּיבָא דְאֶכְלִי גְנָבִי. רְבָה וְרַב יוֹסֵף דְאָמְרֵי תְרוּיָהוּ אֶכֶל בְּשׂוֹר מְלִיחַ וְשֵׁתָה יִין מִגִּיתוֹ אִין נַעֲשָׂה בְּן סוֹרֵר וּמוֹרָה. תַּנְן הָתָם עָרַב תְּשַׁעָה בָּאָב לֹא יֵאָכֵל אָדָם שְׁנֵי תַבְשִׁילִין וְלֹא יֵאָכֵל בְּשׂוֹר וְלֹא יִשְׁתָּה יִין. וְתַנָּא אֲבָל אוֹכֵל הוּא בְּשׂוֹר מְלִיחַ וְשׂוֹתָה יִין מִגִּיתוֹ. בְּשׂוֹר מְלִיחַ עַד כַּמָּה אָמַר רַבִּי חֲנִינְיָא בַר כְּהֵנָּא כָּל זְמַן שֶׁהוּא כְּשֻׁלְמִים וְיִין מִגִּיתוֹ עַד כַּמָּה כָּל זְמַן שֶׁהוּא תוֹסֵס. וְתַנָּיָא יִין תוֹסֵס אִין בּוּ מִשׁוּם גִּילּוּי. וְכַמָּה תְּסִיטוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים הֵכָא מָאִי. הָתָם מִשׁוּם שְׂמִיחָה הוּא כָּל זְמַן שֶׁהִיא כְּשֻׁלְמִים גְּמִי אֵית בְּהוּ שְׂמִיחָה הֵכָא מִשׁוּם אֵימְשׁוּכִי הוּא וּבְכָל שֶׁהוּא לֹא מִמְשִׁיחָה. וְיִין עַד אַרְבַּעִים יוֹם אָמַר רַבִּי חֲנַן לֹא נִבְרָא יִין בְּעוֹלָם אֶלָּא לְנַחֵם אֲבָלִים וְלִשְׁלֵם שְׂכָר לְרִשְׁעִים שְׁנַאֲמַר (מְשָׁלִי ל"א) תַּנּוּ שְׂכָר לְאוֹבֵד וְיִין לְמָרִי נַפְשִׁי. אָמַר רַבִּי יִצְחָק מָאִי דְכָתִיב (שם כ"ג) אֵל תֵּרָא יִין כִּי יִתְאָדָם אֵל תֵּרָא יִין שְׂמַאֲדִים פְּנִיָהּ שֶׁל רִשְׁעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּמִלְבִּין פְּנִיָהּ לְעוֹלָם הַבָּא. רַבָּא אָמַר אֵל תֵּרָא יִין כִּי יִתְאָדָם אֵל תֵּרָא יִין שְׂאֲחֵרִיתוֹ דָּם. רַב כְּהֵנָּא רְמִי כְּתִיב תִּירוֹשׁ וְקִרְיָנָן תִּירוֹשׁ זָכָה נַעֲשָׂה רֹאשׁ לֹא זָכָה נַעֲשָׂה רֶשׁ. רַבָּא רְמִי כְּתִיב (תהלים ק"ד) יִשְׂמַח

(Psalms 104:15) yet we read it as *yesamach*? וְקָרַיְנָן יִשְׂמַח זָכָה מְשֻׁמָּחוּ לֹא זָכָה מְשֻׁמָּמוּ וְהִיָּינוּ
 If one has merit, it gladdens him [and makes דָּאמַר רַבָּא תַמְרָא וְרִיחָנֵי פְקִיחִין:
 the heart wise, as *yesamach*] if not, it saddens
 him [as *yeshamach* from the root of *shama* to make desolate]. This is as Rava declared: Wine
 and spices have made me wise.

זוהר קרח דף קע"ח ע"א

תָּא תַנוּי (קהלת ה') כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכַתֵּךְ עֲשֵׂה דָא הוּא דְבַעֵי בְרַ נֶשׁ לְאַכְלֵלָא שְׂמָא לְאֵל
 בִּימִינָא וְכָל מַה דְּהוּא עֵבִיד מִבְּעֵי לִיהַ דְּלֵא יְהוֹן אֵלָא כְּלִילִין בִּימִינָא. כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ. דָּא
 שְׂמָא לְאֵל. לַעֲשׂוֹת בְּכַתֵּךְ דָּא הוּא יְמִינָא כְּמַה דְּאֵת אִמְר (שמות ט"ו) יְמִינְךָ יְיָ נֶאֱדָרִי בְּכַח. וְכִיּוֹן דְּבַר נֶשׁ
 יְזַדְהַר דְּכָל עוֹבְדוּי יְהוֹן לְסַמְרָא יְמִינָא וְיִכְלִיל שְׂמָא לְאֵל בִּימִינָא כְּדִין קְדָשָׁא בְּרִיד הוּא שְׂאֲרֵי בְּנוּיָה
 בְּהָאֵי עֲלָמָא וְיִכְנִישׁ לִיהַ לְגַבְיָה לְהַהוּא עֲלָמָא דְּאֵתִי וְלֹא יִימָא בְרַ נֶשׁ בְּשַׁעְתָּא דְּאֵתִינָא לְהַהוּא עֲלָמָא
 כְּדִין אֲתַבַּע מִן מַלְכָּא רַחֲמֵי וְאִיתּוּב קָמִיהַ אֵלָא כִּי אִין מַעֲשָׂה וְחֻשְׁבוֹן וְדַעַת וְחֻכְמָה בְּתַר דִּי־סַתְּלַק
 בְּרַ נֶשׁ מְהָאֵי עֲלָמָא אֵלָא אִי בְּעֵי בְרַ נֶשׁ דְּמַלְכָּא קְדִישָׁא יְנַהִיר לִיהַ לְהַהוּא עֲלָמָא וְיַתְּנָן לִיהַ חוּלְקָא
 לְעֲלָמָא דְּאֵתִי וְשִׁתְּדַל בְּהָאֵי עֲלָמָא לְאַכְלֵלָא עוֹבְדוּי בִּימִינָא. וְכָל עוֹבְדוּי יְהוֹן לְשַׂמָּא דְּקְדָשָׁא בְּרִיד
 הוּא דְּהַא לְבַתְּרַ כְּדִי תַכְנִישׁ מְהָאֵי עֲלָמָא לְאַתְדָּנָא בְּדִינָא תְּקִיפָא בְּדִינָא דְּנַהֲנִים לִית תְּמִן עֵיטָא
 וְחֻכְמָה וְסַבְלָתְנָו לְאַשְׁתְּנָבָא מִן דִּינָא. דְּבַר אַחַר כִּי אִין מַעֲשָׂה וְחֻשְׁבוֹן וְדַעַת וְחֻכְמָה בְּשַׂאוּל. בְּגַהֲנִים
 אִית בִּיהַ מְדוּרִין עַל מְדוּרִין. מְדוּרָא תַתְּאָה שַׂאוּל. מְדוּרָא תַתְּאָה מְגִיָּה אֲבָדוֹן וְדָא סְמִיד לְדָא מָאן
 דְּנַחֲתִית לְשַׂאוּל יְדוּגוֹן לִיהַ וּמַתְּמִן יִצְפָּצַף וְעוֹלָה הָדָא הוּא דְּכַתִּיב (שמואל א' ב') וְרִיד שַׂאוּל וְיַעַל וּמָאן
 דְּנַחֲתִית לְאַבְדוֹן תּוּ לֹא סְלִיק לְעֲלָמִין. מָאן דְּאִית בִּיהַ עוֹבְדָא אִי טְבָא אִיהוּ מְאָרִיָּה דְּחוּשְׁבָנָא הָא
 אוּקְמוּהַ דְּבָבָל וְלִילְיָא עַד לֹא יִשְׁכַּב וְעַד לֹא יִשְׁכַּב וְעַד לֹא נָאִים בְּעֵי בְרַ נֶשׁ לְמַעַבְדַּ חֻשְׁבָנָא מְעוֹבְדוּי דְּעַבְדַּ
 כָּל הַהוּא יוֹמָא וְיַתּוּב מְנִיחֵהוּ וְיִבְעֵי עֲלֵיהוּ רַחֲמֵי מְאִי טַעְמָא בְּהַהוּא שַׁעְתָּא בְּגִין דְּהַהוּא שַׁעְתָּא אִילְנָא
 דְּמוֹתָא שְׂאֲרֵי בְּעֲלָמָא וְכָל בְּנֵי עֲלָמָא טַעְמִין טַעְמָא דְּמוֹתָא וּבְעֵי בְּהַהוּא שַׁעְתָּא לְמַעַבְדַּ חֻשְׁבָנָא
 מְעוֹבְדוּי וְיִוְדֵי עֲלֵיהוּ בְּגִין דְּאִיהִי שַׁעְתָּא דְּמוֹתָא וְאִלִּין אֲקָרוּן מְאָרִי דְּחֻשְׁבָנָא. וְכִן מָאן דְּאַשְׁתְּדַל
 בְּדַעַת וּבְחֻכְמָה לְמַנְדַּע לְמְאָרִיָּה כְּדִי יַעַבְדוֹן לִיהַ לְאַסְתְּכָאָה וְלֹא־סַתְּכָאָה בְּאִינּוֹן תִּיבִין דְּאַתְרִידוּ
 בְּגִיָּהֶם וּבְדַרְגָּא דְּשַׂאוּל וְכִלְהוּ צוּחִין מְאִינּוֹן דְּרִגִין הוּא לֹא יִשְׁתָּאֵר תְּמִן וְלֹא יִשְׁתַּכַּח בִּינִיחֵהוּ וְעַל דָּא
 אִין מַעֲשָׂה וְחֻשְׁבוֹן וְדַעַת וְחֻכְמָה בְּשַׂאוּל וְלֹא יִשְׁתַּכַּח אֵלָא לְעִילָא לְעִילָא בְּאַתְרַ דְּכַמְהָ נְהוּרִין
 וּבּוֹצִינִין וְכַמְהָ כְּסוּפִין שְׂאֲרִין בִּיהַ וְקְדָשָׁא בְּרִיד הוּא אֵתִי (בִּיהַ) לְאַשְׁתַּעֲשַׂעַא עִם שְׂאֵר צְדִיקָאֵי דִי
 בְּגַן עֲדָן. וְכַמְהָ חוּלְקָהוֹן דְּצְדִיקָאֵי. בְּהָאֵי עֲלָמָא וּבְעֲלָמָא דְּאֵתִי עֲלֵיהוּ כְּתִיב (תהלים ק"ט) אֵף צְדִיקִים
 יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנִיךָ:

Yosef le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:
 Sefer Chasidim, 89-91

מוסר
 מספר חסידים סימן פ"ט צ' צ"א

Separation from the worldly pleasures leaves the heart free [to serve God] and gives [healthy] rest to the body, but the love of the world is a trouble to the heart and weariness

to the body. If people praise you for a virtue that you do not possess, be concerned. Do not seek to know everything nor pursue the latest news, for these things remove a person's heart from Torah. Repent, foolish ones, for repentance is accepted; improve your actions while our souls are still capable of it, before judgment comes upon us. For He, God, is our judge, "Your eyes are open over all the ways of human beings, to give each person according to his ways and according to the consequences of his actions." (Jeremiah 32:19) One may create merit for people even in their absence. There was a certain man

who would always check over the *talitot* in the Synagogue to see whether they were torn or whether the threads of the *tzitzit* had become spoiled. If necessary, he would retie them properly and inform the owner of the *talit*. "Those who fear God, he honors." (Psalms 15:4) In what way? For example, if he has to honor his father or mother, he should stand up for them and honor them. After standing up, he should sit down again, even if he had intended to walk away. For if he walks away then, it would not be evident that he stood up in order to honor them.

Practical Law:

Rambam, Laws of Prayer, Chapter 10

(1) If the prayer leader makes a mistake, becomes confused, and does not know from which point he should continue, and he stands for awhile [but cannot remember], someone else goes and takes his place. If his mistake is in the blessing against the heretics [ולמלשינים], they do not wait for him, but someone else immediately takes his place, for we fear that he may have developed heretical tendencies [which make him reluctant to say this blessing]. But this is only if he did not begin saying the blessing. If he did begin it, they wait for him for awhile. And the second person [who is asked to become the prayer leader] should not hesitate at that time [even though in other cases it is proper for him to hesitate and wait to be urged]. (2) From where does he [the second prayer leader] begin? From the beginning of the blessing in which the first [prayer leader] made a mistake, if the mistake was made in the middle blessings. However, if the

עולם סדרת הלב ויגיעת הגוף. אם ישבחוך בני אדם במה שאין בך דאג אל תהי להוט אחר הדברים ואחר חדושים כי אלה מסירים לב האדם מן התורה. שובו פתאים כי התשובה מקובלת והטיבו מעלליכם בעד היכולת על נפשתינו טרם יבא בדין עלינו. כי הוא ה' שופטינו אשר עיניו פקוחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו: זכין לאדם שלא בפניו מעשה באיש אחד שהיה תמיד מעיין בטליתות של בית הכנסת לראות אם נקרעו או נתקלקלו חוטי הציצית והיה מצייצם כהלכתן והיה מודיע לבעל הטלית: 'ראי ה' יכבד באיזה ענין כגון שהיה לם לכבד אב ואם יקום מפניהם וכבדם ולאחר קומו יחזור וישב אפילו היה בדעתו ללכת שאם ילך לו אז לא יראה שקם לכבודם:

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק י

א שליח צבור ששעה ונבהל ולא ידע מהיכן יתחיל ושהה שעה יעמוד אחר תחתינו ואם טעה בברכת האפיקורוסין אין ממתנין לו אלא מיד יעמוד אחר תחתינו שמא אפיקורוסות נזרקה בו. והוא שלא התחיל בה אבל אם התחיל בה ממתנין לו שעה. ולא יהא השני סרבן באותה שעה: ב ומיהיכן הוא מתחיל מתחילת ברכה ששעה בה ראשון אם

